

ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО ЖИВОПИСЦЯ ОЛЕКСІЯ БУРЛАЙ: середина ХХ ст.

Мета статті – проаналізувати джерельну базу та дослідити творчий і життєвий шлях українського художника живописця Олексія Петровича Бурлай, заслуженого діяча мистецтв Татарстану, лауреата премії ім. Габдулли Тукая. **Методологія** дослідження полягає в застосуванні методів мистецтвознавчого, теорії особистості, історико-біографічного методу та міждисциплінарного підходу до аналізу художніх творів О. Бурлай. Ці методи дають змогу дослідити маловідомі факти творчості й життя художника та виявити нові підходи до оцінювання його художньої творчості. **Висновки.** Дослідження дає можливість ввести в науковий обіг цінні факти про творчу діяльність Олексія Бурлай в художньому мистецтві України. Перспективи наукових досліджень. Творча діяльність О. Бурлай потребує подальшого ретельного вивчення, незважаючи на те, що проведено ґрунтовне дослідження, яке спирається на офіційні видання, які охоплюють майже 70 років. Значимість цього дослідження для мистецтвознавства полягає у введенні в науковий обіг нових цінних фактів про творчу діяльність українського художника О. Бурлай.

Ключові слова: Олексій Бурлай, музей-галерея, тематичні полотна, живописні та графічні портрети, естетичне виховання, мистецька грамотність.

Баталкіна Валентина Ільїнічна, руководитель, автор и основатель Запорожского музея-галереи прикладной керамики и живописного творчества Ильи и Алексея Бурлай

Творческая деятельность украинского живописца Алексея Бурлай: середина ХХ в.

Цель статьи – проанализировать родниковую базу и исследовать творческий и жизненный путь украинского художника живописца Алексея Петровича Бурлай, заслуженного деятеля искусств Татарстана, лауреата премии им. Габдулли Тукая. **Методология** исследования заключается в применении методов искусствоведческого, теории личности, историко-биографического метода и междисциплинарного подхода к анализу художественных произведений О. Бурлай. Эти методы позволяют исследовать малоизвестные факты творчества и жизни художника, выявить новые подходы к оценке художественного творчества. **Выводы.** Исследование дает возможность ввести в научное обращение ценные факты о творческой деятельности Алексея Бурлай в художественном искусстве.

Ключевые слова: Алексей Бурлай, музей-галерея, тематические полотна, живописные и графические портреты, эстетическое воспитание, художественная грамотность.

Batalkina Valentyna, Leader, author and founder of Zaporozhye Museum-gallery of applied ceramics and art creativity of Ilya and Alexey Burley

Creative activity of ukrainian artist Alexey Burley in the middle of the XX century

Purpose of Article. To analyse scientific data and to study career and life of the Ukrainian painter Alexey Burley, the honoured art worker of Tatarstan, the winner of Habdulla Tukay award in the middle of the XX century. The **methodology** of the study consists of the application of methods of personality theory, historical and biographical method and interdisciplinary approach to the analysis of artworks of A. Burley, an unrenowned Ukrainian artist of historical genre. These methods help to explore little-known facts of creative activity and life, find new approaches to estimation of artistic endeavour. **Scientific Novelty.** The artistic creativity of A. Burley calls for further study, despite thorough research based on official publications covering more than 70 years. The validity of this study for art history consists in the introduction of new valid facts regarding art creativity of Ukrainian artist A. Burley. **Conclusions.** The study makes it possible to introduce valid facts regarding artistic effort of Alexey Burley in fine art.

Key words: Alexey Burley, museum-gallery, thematic canvases, artistic and graphic portraits, aesthetic education, artistic competence.

Актуальність теми дослідження. Український живопис є частиною світової художньої культури. В українському живописі ХХ ст. Олексій Петрович Бурлай мало відомий. Будучи конструктором, він обрав творчий шлях. У художніх картинах О. Бурлай писав сучасність 30-80 рр. ХХ ст. згідно з вимогами того часу. Артистично вивіреними реалістичними творами художник відобразив стрімкий розвиток науки і техніки – періоди індустріалізації країни у ХХ ст. – та вніс свій вклад в історичний доробок художньої культури України. Картини Олексія Петровича Бурлай знаходяться в багатьох музеях світу. Його художню спадщину складають тематичні полотна, живописні та графічні портрети, малюнки різної тематики та жанрів. Олексій Бурлай працював у різних жанрах – історичному, побутовому, пейзажному, натюрморт-

ному. Зважаючи на те, що, практично, вся живописна частина творчості О. Бурлай знаходиться за межами України, основним є історико-біографічний метод дослідження. Методологія дослідження полягає в застосуванні методів мистецтвознавчого, теорії особистості, міждисциплінарного підходу до аналізу художніх творів О. Бурлай – українського майстра історичного жанру в живопису.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У 2018 р. Запорізький музей-галерея прикладної кераміки та живописної творчості Іллі й Олексія Бурлай відзначає десятиліття своєї діяльності. Заснований на батьківщині митців й відкритий 18 червня 2008 р. з нагоди святкування 90-річчя О. П. Бурлай, музей-галерея протягом 10 років знайомить відвідувачів із творчим шляхом братів-художників, сприяє поширенню наукових та технічних знань, прищеплює у юнацтва та молоді культуру, естетичне виховання, мистецьку грамотність. Понад сто публікацій вийшло про культурно-педагогічну діяльність музею – вони дали змогу усвідомити рівень і масштаб творчості Олексія Бурлай, зважаючи на найяскравіший мистецький період його життя, пов'язаний із Запоріжжям.

Мета статті – дослідити художній доробок Олексія Бурлай в середині ХХ ст. Ввести в науковий обіг цінні факти про творчу діяльність Олексія Бурлай в художньому мистецтві України. Проаналізувати джерельну базу та дослідити творчий і життєвий шлях українського художника живописця Олексія Петровича Бурлай, заслуженого діяча мистецтв Татарстану, лауреата премії ім. Габдулли Тукая.

Виклад основного матеріалу. Виразною ознакою творчості О. П. Бурлай є використання мистецтвознавчих методик та широкого спектру технік в живописній творчості, композиційних прийомів, багатство колориту, сукупність яких в тих чи інших географічних координатах сприяла утвердженню самобутності і своєрідності українського живопису. Тому одне з провідних місць у Запорізькому музеї-галереї прикладної кераміки та живописної творчості Іллі й Олексія Бурлай належить творчій діяльності О. П. Бурлай (1918-2000), українського художника ХХ ст.

Багатоаспектність функціонування науково-технічного музею, як сучасного простору трансляції історії мистецтва й науки і водночас, як закладу культури, в якому відбувається формування культури особистості, здатної до творчості, – є основою культурних індустрій ХХІ ст. В умовах сьогодення особливу значущість має збереження пам'яті минувшини та використання культурних надбань в новітніх технологіях.

Життя та творчість Олексія Петровича Бурлай, що у межах музейного життя 2018 р. відзначається як 100-літній ювілей, висвітлюють документи, біографічні матеріали, авторські рукописи, що зберігаються в родинному архіві. Письмові та літературні джерела висвітлюють понад 70-річну діяльність та образотворчу спадщину О. Бурлай. Вони розкривають творчість майстра, створені ним образи, композиційні рішення, стилістику творів, що у підсумку визначає місце Олексія Бурлай у вітчизняному та загальному мистецькому процесі.

Попри те, що митець більшу частину творів створив у Запоріжжі, обставини його життя склалися так, що визнання він одержав не в Україні, а в Татарії, де йому довелося жити впродовж десятиліть. Знаходячись за межами рідного краю, він не забував своєї української батьківщини. Він часто приїздив до свого рідного Запорізького краю, де писав картини, спостерігаючи за змінами та насолоджуючись рідною природою. У 1955 р., перебуваючи вдома, він написав твори "Берег Дніпра", "У рідному краї" та багато інших пейзажів. Серед портретів, які майстерно виконані автором – портрет батька, портрет матері, написані з великою любов'ю.

Про багатогранність творчості О. Бурлай свідчать великі полотна "Відновлення Дніпрогесу", "М. С. Хрущов на відновленні Дніпрогесу", "Будівництво Каховської ГЕС", "Будівництво Цимлянської ГЕС", що згодом набули значення історичних, батальні твори на тему Другої світової війни, створені у 1941-1943 рр., як, наприклад, "Битва за залізничний вузол", портрети історичних осіб, в числі яких "Авіаконструктор Антонов О. К.", "Герой Радянського Союзу генерал-полковник Вознюк В. І.", портрети-типи, як твір "Барчук". Він залишив велику кількість ескізів та етюдів, серед яких – майстерно відтворена післявоєнна розбудова Запоріжжя. У рисунках на папері відтворено низку серій, присвячених важливим подіям у житті суспільства, що пережило війну. Це відбудова Дніпрогесу та мостів через Дніпро; відновлення виробничої бази Запорізького краю – металургійних гігантів, заводів Дніпроспецсталь та Запоріжсталь, індустріалізація.

Окреме місце належало творам, присвяченим сільській темі, в якій українське мистецтво мало традиції від ХІХ ст. В роботах художника правдиво, і, водночас, поетично змальована почесна хліборобська праця, яку О. Бурлай спостерігав у житті села Орисополь (Арисополь) Покровського району Дніпропетровської обл. (раніше Катеринославська губернія). У цьому селі митець народився і мешкав разом із усією родиною Бурлаїв до переїзду в місто на початку 30-х рр. ХХ ст. Картонний ескіз, написаний художником у 1938 р., відобразив трудові ритми мешканців села, красу їхньої хліборобської праці. У цій, ще досить ранній роботі автору вдалося показати живі риси своїх героїв, дати їх психологічну характеристику.

Набуваючи з роками майстерності у техніці малюнку, кольорі, О. Бурлай застосовував різні матеріали та техніки. Твори художника, виконані на папері, картоні, урізноманітнюють білий олівець, вугілля, крейда, які він майстерно поєднував, графітний олівець, тушувальний порошок, яким він здійснював розтушовку, туш, яка його приваблювала можливістю попрацювати пером чи пензлем, акварель, гуаш, сепія (сангіна).

Ранню творчість О. Бурлай характеризують роботи, які були характерними для даного часу. Наряду із ними, молодий художник створював портрети визначних людей свого часу. Це портрет конструктора Антонова 1940 р. (картон, олія).

По закінченню училища в 1940 р. він вступив до Харківського авіаційного інституту, однак у 1941 р. з початком війни при бомбардуванні Харкова був поранений і змушений був повернутися в Запоріжжя до батьків на лікування, де провів 1941-1943 рр.

У 1943 р. с авіаційного заводу, де працював конструктором, був мобілізований і працював командиром будівельного батальйону № 2 мостопотягу № 144 3-го Українського фронту в 1943-1944 рр. (із листа Мінкультури Росії № 962-05-09 від 01.04.2010 р.). О. Бурлай був учасником відбудови Дніпрогесу, створив серію графічних робіт, де зафіксував етапи його відбудови та відбудови мостів через Дніпро.

Закінчення війни та наступний 1946 р. застали митця у Запоріжжі, де він працював при Запорізькому Міському художників, а з 1947 р. також художником на цегельному заводі № 31-32 УПП тресту "Запоріжбуд". На Запорізькій обласній художній виставці він показав ряд робіт, серед яких особливу увагу заслужив портрет ливарника, трубомонтажника Дніпробуду І. Румянцева. На шпальтах газети "Червоне Запоріжжя" за 22.08.1947 року, з'явилася стаття С. Контара "Творчий звіт художників Запоріжжя", автор писав: "Культурне життя Запоріжжя ознаменувалося новою подією – відкриттям виставки творів місцевих художників. Художники Г. Колосовський, П. Редін, О. Плавкін, С. Хабенський, А. Ніколаєв, О. Бурлай представили на огляд громадськості 126 картин, переважно етюдів, які є результатом кількарічної їх творчої роботи. Серед портретів виділяється портрет знаного бригадира монтажників – стаханівця Івана Румянцева, зроблений художником О. Бурлай" [3, 2].

Олексій Петрович Бурлай народився 29 липня 1918 р. в селі Ориснополь Дніпропетровської обл. (Арестополь Катеринославської губернії). Трудове життя О. Бурлай розпочав у 1933 р. учнем токаря на цегельному заводі в селищі Карантинка на околиці Запоріжжя, а в 1934-1938 рр. навчався в Запорізькому авіаційному технікумі, де почав серйозно займатися малюванням. Вдалі роботи, які він створював у олійній техніці, привели його до рішення поступати у спеціалізований художній заклад – Пермське художнє училище, куди він поступив одразу на III-й курс і почав навчання у А. Б. Бриндарова й І. К. Гаврилова.

У 1948 р. в результаті участі в багатьох виставках, О. Бурлай одержав запрошення до міста Казані, куди переїхав та мешкав певний час. Обраний членом Казанського товариства "Татарський художник", з 1950-1953 рр. – член Спілки художників Татарстану, О. Бурлай став викладачем малюнка і живопису Казанського художнього училища. Серед його учнів – Георгій Зябліцев (1929 р.н.), який у 1946-1951 рр. вчився на театральньо-декоративному відділенні. Завдяки пильній увазі з боку викладачів, якими були О. П. Бурлай, П. Т. Сперанський, В. С. Подгурський, Г. Зябліцев отримав різносторонню підготовку і надалі працював як кераміст і скульптор. У 1998 р. йому було присвоєне звання "Заслужений працівник культури Республіки Татарстан" [9, 60].

З кінця 40-х рр. О. П. Бурлай брав активну участь у Республіканських і Всесоюзних художніх виставках. У своїх картинах він часто використовував матеріал, зібраний у Запоріжжі. У 1950 р. завершив роботу над картиною "М. С. Хрущов серед відбудовників Дніпрогесу" та "Відбудовники Дніпрогесу", які експонувались на Всесоюзній виставці в Третьяковській галереї в Москві. В каталозі "Художня виставка 1950 рік", представлена картина О. П. Бурлай "М. С. Хрущов серед відбудовників Дніпрогесу", 1950, о. 200 X 277 [7]. Ця композиційна картина була відзначена Дипломом згідно Наказу № 484 комітету по справам мистецтв при Радміні РРФСР від 24.04.1951 року [11].

12 червня 1951 р. художнику вручено Диплом, підписаний Головою комітету у Справах Мистецтв при Раді Міністрів РРФСР С. Будаєвим та начальником Управління Установ Образотворчого Мистецтва В. Рудневим. У 1950 р. Олексій Петрович Бурлай вступив до Союзу художників СРСР [4, 10].

На виставці, що проходила в 1950 р. у Москві, було відзначено саме його роботу, про яку писали: "На художній виставці 1950 року учасниками були 700 художників, що показали 1500 картин, скульптур та рисунків... Творчу працю радянських людей, образи новаторів соціалістичної промисловості, працівників колгоспних сіл ми бачимо на полотнах О. Бурлая "М. С. Хрущов серед відбудовників Дніпрогесу" [10, 10]. Вдала робота була відзначена також в своїй статті "Художники російської федерації" відомим мистецтвознавцем Д. Сарабьяновим: "...Виставка відрізняється великим розмаїттям тем і сюжетів... Завершуючи огляд живопису, хочеться відмітити декілька картин, не

розглянутих вище, але володіючих низкою переваг: "М. С. Хрущов серед відбудовників Дніпрогесу" О. П. Бурлая [12, 24].

У 1951 р. на Всесоюзній виставці були відзначені монументальні картини О. Бурлай "Будівництво Каховської ГЕС" (початок будівництва – 20 вересня 1950 р., жовтень 1956 – запуск) та "Вручення перехідного Червоного прапора на великому будівництві комунізму", яка була нагороджена дипломом [2].

Відтак художнику було вручено Диплом від 28 квітня 1952 р. В своїх картинах, присвячених історії розбудови України – будівництву гігантів індустрії Запоріжжя і України, художник майстерно зобразив героїчне втілення в життя нових інженерних проєктів, стрімкий розвиток науки і техніки в середині ХХ ст. В статті "Художники країв, областей і автономних республік РРФСР", що була надрукована в Журналі "Мистецтво" №1 за 1952 р., мистецтвознавець М. П. Сокольников писав: "... Ряд картин розповідають і про виробниче життя радянських робітників. О. Бурлай (Казань) своєю картиною "Вручення перехідного Червоного прапору на великому будівництві комунізму" показує сьогодення на великому волзькому будівництві..." [14, 23-33].

У 1952 р. в Казані в залах Державного музею ТАРСР була відкрита виставка, на якій О. Бурлай виконував обов'язки голови комітету художньої виставки Татарстану і приймав участь як художник. На конкурсі "ВСЕКОХУДОЖНИК" (Всеросійська спілка кооперативних товариств робітників образотворчого мистецтва "Всекохудожник") він отримав премію за історичні полотна: "З перемогою на будівництві комунізму", "Комсомольско-молодіжна бригада на Цимлянській ГЕС" (будівництво Цимлянської ГЕС було розпочато у 1949 р., закінчено у 1952 р.).

У цей же період художник здійснив подорож по Криму, де створив ряд пейзажних картин: "Кримські гори", "Осінь", "Гурзуф", "Пушкінські місця", "Березень", "Після дощу", "У Артека", "Свіжий вітер", "Околиця Гурзуфа", "Аю-даг", "Крим. Пташині гори", "Чорне море". Всі роботи були представлені на Художній виставці 1952 р. [5].

У 1952 – 1953 рр. О. Бурлай працював над картиною "О. М. Горький серед письменників Радянського Сходу" – одним з найбільш значних його творів, що вирізняється композиційною чіткістю, суворим, міцним малюнком. Картина експонувалась на декількох виставках, що мало відбиток у тогочасній хроніці мистецького життя. В журналі "Мистецтво" № 2 за 1954 р. мистецтвознавець М. Сокольников зазначив: "... Відому цікавість являє собою багатофігурний портрет-картина О. Бурлая "О. М. Горький серед письменників Радянського Сходу", в якому вірно знайдені окремі портретні характеристики, наприклад, Джембула, Сулеймана Стальського..." [13, 19]. У тому ж 1954 р. він взяв участь у виставці творів художників РРФСР у 1954 р. [6].

Підготовка та проведення декад літератури та мистецтва, творчі зустрічі, республіканські і всесоюзні виставки, в яких Олексій Петрович Бурлай був активно задіяний, свідчили про великий творчий ентузіазм художника. Так, до святкування 300-річчя возз'єднання України з Росією у 1954 р. ним було створене панно "Дружба народів СРСР", яку технічно відтворювала артіль "Труд і конфекціон". У спеціально виданому у 1958 р. каталозі "Подарунки українському народові на честь 300-річчя возз'єднання України з Росією" за сприяння Міністерства культури УРСР та Київського державного історичного музею, наведено дані про картину О. Бурлай: Татарська автономна радянська соціалістична республіка. Адрес Президії Верховної Ради УРСР, Ради Міністрів УРСР, ЦК КПУ від Президії Верховної Ради ТАРСР, Ради міністрів ТАРСР і Татарського обкому КПРС. Шкіра. Тиснення. 40x31, 1954 р., Інв. № РД-877. Панно "Дружба народів СРСР", автори – художники Бурлай О. П., Сперанський П. М. Виготовлено в артілі "Труд и конфексион" Татарської АРСР на панно зображена демонстрація представників радянських народів на Красній площі в Москві. Нижче картини в рослинному орнаменті дата "300 лет". Панно окаймоване татарським національним орнаментом. Зверху на каймі напис – "Народу украинскому – салям", внизу "От трудящихся Татарской АССР", з боків – герби РРФСР і УРСР. Шкіра, оксамит, парча, шовк. Аплікація, гладь. 325x 205. 1954 р. Інв. № Т-4604. Також в каталозі розміщено ілюстрацію панно [8, 23].

У 1954 р. О. Бурлем була написана картина "Злякався". В ній було піднято актуальну тему про переселення народів, і, в даному випадку, освоєння цілинних просторів. Художник зобразив одухотворену молодь, яка приїхала на цілину, і про тих, хто спасував перед труднощами. Відомо, що перші поселення з'явилися в Кокчетавській області Казахстану будівників майбутнього на той час космодрому Байконур. Картину "Злякався" відзначив в своїй статті, описуючи виставку 1954 р., художник Б. Немецький, яка була надрукована в першому номері журналу "Художник" [15, 22]. Зміст картини також, аналізував в журналі "Зміна" № 5 за 1955 р. В. Волков, який в статті під назвою "Дивлячись на цю картину" писав: "... Вочевидь, щойно була крупна розмова. А зараз парубок стоїть, відвернувшись і втягнувши голову в плечі, боїться поглянути на товаришів. Хтось кинув гнівно "Злякався!" і ганебне слово приголомшило цього малодушного юнака, що злякався труднощів на необжитій землі... Такі думки

викликає картина О. Бурлай, що демонструвалася на виставці художників РРФСР у 1954р. Гострий конфлікт, що розкритий художником, взятий з реального життя... До вищесказаного про картину, хотілося б додати: головне, на мій погляд, в ній не цей злякавшийся парубок. Він не поїде, а тисячі молодих патріотів прийдуть на цілину. Головне в ній – відношення колективу до людини, що злякалась труднощів. Художник переконливо говорить: ось хто справжні герої, вчиться в них мужності, будьте неприйнятними до ледарів та боягузів". У журналі розміщено ілюстрацію цієї картини [1].

Наукова новизна роботи полягає у сучасному дослідженні творів українського художника О. Бурлая, які раніше українськими науковцями не досліджувалися і на Україні не були опубліковані. Аналіз публікацій про творчість українського художника О. Бурлай, які виходили за межами України, свідчать про багатогранність художника. Значимість цього дослідження для українського мистецтвознавства полягає у введенні в науковий обіг нових цінних фактів про творчу діяльність художника Олексія Бурлай.

Висновки. Отже, ми можемо констатувати, що художні твори Олексія Бурлай запорізького періоду середини ХХ ст., які представлені в Запорізькому музеї-галереї у вигляді репродукцій, доповнюють музейні експозиції, адже культурне середовище дякуючи мистецтву виховує повагу до минулих і майбутніх поколінь: "Мистецтво – специфічна форма пізнання світу. У витворі мистецтва перед публікою представ не лише автор, а й світ; точніше кажучи – світ, що говорить автором, через автора" [16, 56]. Музейні експозиції дають можливість краще розкрити еволюцію, закономірності, місце і роль мистецтва і науки в системі суспільних відносин. Поняття цінності вказує не тільки на суспільну, а й особистісну значимість подій сучасності. Загально визнанні цінності, які сформовані в певній культурі, задають зразки поведінки, сприйняття і розуміння. Розвивати у молоді потреби в оволодінні цінностями духовними, а не тільки матеріальними, формувати естетичні якості, відчуття прекрасного, розуміння витвору мистецтва, заповнити ціннісні прогалини, які визивають ціннісну кризу всього суспільства, можливо в сучасному музеї, використовуючи музейні колекції і засоби образотворчого мистецтва.

Література

1. Будаев С. Приказ № 292. 27.03.1952. о выдаче диплома Комитета по делам искусства при Совмине РСФСР за лучшие произведения, предоставленные на Республиканскую художественную выставку.
2. Волков В. Глядя на эту картину... // Смена (ж.). М., Правда. 1955., илл.
3. Контар С. Творчий звіт художників Запоріжжя // Червоне Запоріжжя (газета). 22.08.1947. С. 2.
4. Костыльов В. В. Выставка произведений художников Волгограда – ветеранов войны и труда / Буклет. – Волгоград: Госкомиздат РСФСР. 1988. 20 стр. С. 10.
5. Каталог. Выставка произведений художников ТАССР. Управление по делам искусств при Совмине ТАССР. Казань. 1952. Каталог (рос.).
6. Каталог. Выставка произведений художников РСФСР // Каталог. М. 1954.
7. Каталог "Художественная выставка 1950".
8. Каталог "Подарунки українському народові на честь 300-річчя возз'єднання України з Росією" // Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР. К., 1958. С. 23, іл.
9. Новикова С. Е., Хасимова Д. Д. Художники Татарстана в государственном музее изобразительных искусств республики Татарстан // Каталог выставки произведений к 80-летию со дня рождения И. К. Колмогорцевой и Г. А. Зяблицева. Из-во "Заман". Казань. 2010. 60 с. С. 60.
10. На подъем // Искусство (ж.). М.: Искусство, 1951. №1. С. 10.
11. Приказ № 484 от 24 апреля 1951 года. О выдаче диплома за лучшие произведения, представленные на выставку. Комитет по делам искусств при Совете Министров РСФСР, подписал С. Будаев.
12. Сарабьянов Д. Художники российской федерации // Искусство (ж.). М.: Искусство. 1951. №1. С. 24.
13. Сокольников М. Художники Российской федерации в 1953 году // Искусство (ж.). М., 1954. – № 2. С.19.
14. Художники краёв, областей и автономных республик РСФСР // Искусство (ж.). 1952. – №1. С.23-33.
15. Неменский Б. Художники российской федерации 1954 года // Искусство, М. 1955. №1. С. 22
16. Яковлева А. М. Кич и художественная культура. М.: Знание, 1990. (Новое в жизни, науке, технике. Сер. "Эстетика"; № 11) 64 с. С.56.

References

1. Budayev S. Order No. 292. 27.03.1952. on issue of diploma of the Committee on Art under the Council of Ministers of the Russian Soviet Federative Socialist Republic for the best art works submitted to the Republican Art Exhibition [in Russian].
2. Volkov V. Looking at this picture. (1955). Smena (magazine). M., Pravda [in Russian].
3. Kontar S. (1947). Creative report of Zaporizhzhya artists. Red Zaporizhzhya (newspaper). Page 2 [in Russian].
4. Kostylyov V.V. (1988). Exhibition of art works of Volgograd artists – veterans of war and labor. Booklet. Volgograd: State Publishers Committee of Russian Soviet Federative Socialist Republic. Page 10 [in Russian].

5. Catalogue. Exhibition of works of artists of Tatar Autonomous Soviet Socialist Republic. (1954). Office of Art Affairs under the Council of Ministers of Tatar Autonomous Soviet Socialist Republic. Kazan. Catalogue [in Russian].
6. Catalogue. (1954). Exhibition of works of artists of Russian Soviet Federative Socialist Republic. Catalogue [in Russian].
7. Catalogue "Art Exhibition 1950" (n. d.). [in Russian].
8. Catalogue "Presents to Ukrainian people in honor of the 300 anniversary of reunification of Ukraine with Russia." (1958). State Publishers of art and music literature of Ukrainian Soviet Socialist Republic. Page 23, illustrated [in Ukrainian].
9. Novikova S.Ye., Hasimova D.D. (2010). Artists of Tatarstan in the State Museum of Fine Art of Tatarstan Republic. Catalogue of exhibition of works dedicated to the 80-th anniversary of I.K. Kolmogortseva and G.A. Zya-blitsev. "Zaman" Publishers. Kazan. 2010. 60 pages. Page 60 ISBN 978-5-89052-053-1 [in Russian].
10. On the upgrade (1951). Fine Art. No.1. Page 10 [in Russian].
11. Order No. 484 dated April 24, 1951. On issue of diploma for the best works presented at the exhibition. Committee on Art under the Council of Ministers of the Russian Soviet Federative Socialist Republic. Signed by S.Budayev [in Russian].
12. Sarabyanov D. (1951). Artists of the Russian Federation. Fine Art. M.: Fine Art. No.1. Page 24 [in Russian].
13. Sokolnikov M. (1954). Artists of the Russian Federation in 1953. Fine Art. M. No.2. Page 19 [in Russian].
14. Artists of krays, oblasts and autonomous republics of the Russian Soviet Federative Socialist Republic. (1953). Fine Art. No.1. Pages 23-33 [in Russian].
15. Nyemensky B. (1954). Artists of the Russian Federation. Fine Art, M., – 1955 No.1. Page 22 [in Russian].
16. Yakovleva A.M. (1990). Kitch and Artistic Culture.M.: Znaniye. (News in life, science, engineering. "Aesthetics" Series; No.11) 64 pages. Page 56 [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 04.04.2018 р.

УДК 787.6:784.4

Березуцька Марина Сергіївна
викладач кафедри народних інструментів
Дніпропетровської академії музики ім. М.Глінки
bermarser@ua.fm

ОБРОБКИ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ПІСЕНЬ У РЕПЕРТУАРІ АНСАМБЛЮ БАНДУРИСТІВ "ЧАРІВНИЦІ" ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ АКАДЕМІЇ МУЗИКИ ім. М. ГЛІНКИ

Мета роботи – проаналізувати закономірності еволюції обробок українських народних пісень у репертуарі ансамблю бандуристів "Чарівниці" за 60 років існування колективу. **Методологія.** Використані історичний, діалектичний та аналітичний методи. **Наукова новизна.** Вперше проаналізована хронологічна послідовність змін у виконанні українських пісень – від традиційних обробок до сучасних – у репертуарі ансамблю бандуристів "Чарівниці". **Висновки.** Аналіз обробок українських пісень у репертуарі ансамблю бандуристів "Чарівниці" від початку існування колективу до нинішнього часу свідчить про їх постійне оновлення та поповнення спочатку обробками українських композиторів-класиків та композиторів ХХ століття, а останні десять років – обробками сучасних композиторів та виконавців. Поступове ускладнення обробок є характерною рисою процесу еволюції репертуару ансамблю бандуристів, яка свідчить про зростання майстерності колективу та подальший розвиток ансамблевої форми бандурного мистецтва. Сучасний етап розвитку ансамблю бандуристів "Чарівниці" характеризується наявністю в репертуарі як традиційних, так і сучасних обробок українських народних пісень, що водночас забезпечує збереження національно-культурного надбання та новаторську інтерпретацію народних пісень.

Ключові слова: українська народна пісня, обробка, ансамбль бандуристів.

Березуцкая Марина Сергеевна, преподаватель кафедры народных инструментов Днепропетровской академии музыки им. М. Глинки

Обработки украинских народных песен в репертуаре ансамбля бандуристов "Чарівниці" Днепропетровской академии музыки им. М. Глинки

Цель работы – проанализировать закономерности эволюции обработок украинских народных песен в репертуаре ансамбля бандуристов "Чарівниці" за 60 лет существования коллектива. **Методология.** Используются исторический, диалектический и аналитический методы. **Научная новизна.** Впервые проанализирована хронологическая последовательность изменений в исполнении украинских песен – от традиционных обработок до современных – в репертуаре ансамбля бандуристов "Чарівниці". **Выводы.** Анализ обработок украинских песен в репертуаре ансамбля бандуристов "Чарівниці" с момента создания коллектива до настоящего времени свидетельствует об их постоянном обновлении и пополнении сначала обработками украинских композиторов-классиков и композиторов ХХ века, а в последние десять лет – обработками современных композиторов и исполнителей. По-